

DANMARKS NATIONALBANK

17. JUNI 2020 — NR. 8

Stort fald i dansk eksport, men sammensætningen kan være en stødpude

Adrian Michael Bay Schmith
Economist
ØKONOMI OG PENGEPOLITIK
amb@nationalbanken.dk

Helle Eis Christensen
Economist
FINANSIEL STATISTIK
hech@nationalbanken.dk

Forfatterne er ansvarlige for synspunkter og konklusioner i dette memo. De afspejler ikke nødvendigvis Nationalbankens.

Stort fald i dansk eksport, men sammensætningen kan være en stødpude

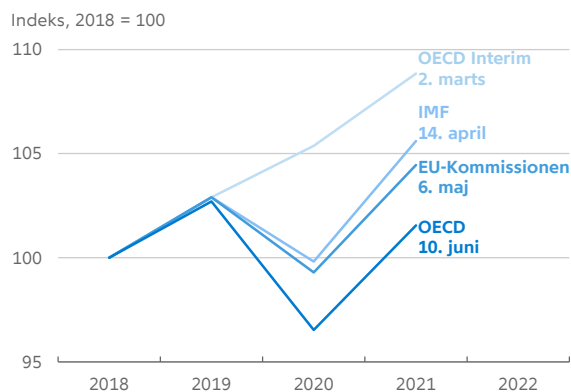
- Der er udsigt til en betydelig nedgang for dansk eksport i de kommende kvartaler. Indtil nu har midlertidige forhold holdt hånden under eksporten, men det markante tilbageslag i den globale økonomi vil med tiden ramme særligt tjenesteeksporten.
- Vareeksporten skånes delvist af, at den i vid udstrækning består af mindre konjunkturfølsomme varer. Historisk fører fald i verdenshandlen til fald i dansk vareeksport. Sammensætningen af dansk vareeksport betyder imidlertid, at faldet er 19 pct. mindre end hvis sammensætningen havde været som et gennemsnitligt EU-land. Således skåner sammensætningen faldet i dansk vareeksport med 1-2 procentpoint ved store fald i verdenshandlen.
- Beskæftigelsen i eksportorienterede erhverv vil falde procentvis mere end selve værdien af eksporten. Det skyldes, at den mere konjunkturfølsomme eksport også er mere beskæftigelsesintensiv.

Den økonomiske aktivitet herhjemme er på kort tid bremset kraftigt op som følge af udbruddet af coronavirus. Danmark er en lille åben økonomi, der er afhængig af handel med udlandet. Så selv om det lykkes Danmark at få inddæmmet coronasmitten, og den indenlandske efterspørgsel i vidt omfang genoprettes, afhænger mange jobs og meget produktion af den efterspørgsel, der kommer fra udlandet.

Den globale økonomi står over for det største tilbageslag i mere end 80 år. Som krisen har udfoldet sig, er prognoserne for verdensøkonomien blevet stadig mere negative og genopretningen ser nu ud til at blive langsommere og mere gradvis end først antaget, jf. figur 1. Verdenshandelsorganisationen, WTO, skønner, at handlen falder med op til 32 pct. i 2020. Kun set med optimistiske briller vil verdenshandlen i 2021 vende tilbage til niveauet fra før corona. Det forværrer udsigterne for dansk udenrigshandel og dermed dansk økonomi.

Udsigt til stort tilbageslag for verdensøkonomien

Figur 1



Anm.: Prognoser for globalt BNP.
Kilde: OECD, IMF og EU-Kommissionen.

Dette Economic Memo undersøger, hvordan dansk eksport er rustet til at imødekomme den faldende efterspørgsel på eksportmarkederne. Nationalbanken skønner, at den samlede eksport i mængder falder med 8 pct. i 2020.

Mindre konjunkturfølsomme varer udgør en stor del af dansk vareeksport

Vareeksporten udgør ca. 60 pct. af den samlede danske eksport. Højkonjunktoren, som Danmark befandt sig i forud for coronakrisen, var særligt i de seneste år understøttet af en stærk vareeksport. Det er derfor afgørende, hvordan denne del af eksporten er rustet til at stå imod vækstnedgangen på eksportmarkederne.

Medicin og medicinaludstyr er blandt Danmarks største eksportvarer. I 2019 udgjorde eksporten af medicin mv. 24 pct. af værdien af den samlede vareeksport. Fødevarer udgør med sine 17 pct. også en stor andel af vareeksporten. Den resterende del består hovedsageligt af maskiner og transportmidler samt bearbejdede halvfabrikata.

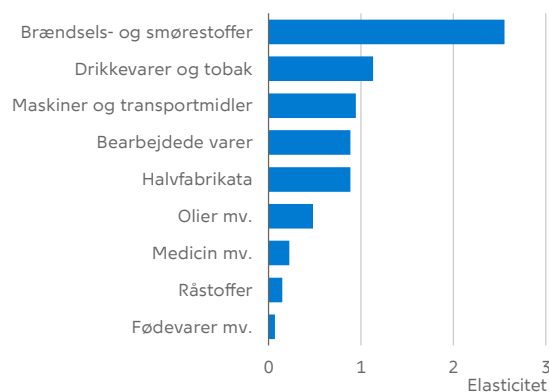
Efterspørgslen efter medicin og fødevarer er historisk set mindre følsom over for udsving i den globale økonomi end fx maskineksporten og eksporten af halvfabrikata, jf. figur 2. Det skyldes, at medicin og fødevarer i vid udstrækning er nødvendighedsgoder.

Indtil nu har midlertidige forhold såsom fyldte ordrebøger, tegn på hamstring af medicin i udlandet og vundne markedsandele på markeder, hvor produktionen har været lukket, holdt hånden under dansk vareeksport. Der er dog nu tydelige tegn på nedgang. I april faldt vareeksporten (eksl. skibe, fly og brændsel mv.) således samlet 5,8 pct., og virksomhedernes forventninger til ordretilgang i 2. kvartal er faldet markant.

Det er imidlertid ikke kun i Danmark, at vareeksporten er faldet. En sammenligning af udviklingen i marts og april på tværs af lande viser, at lande med mindre konjunkturfølsom vareeksport har haft mindre fald, jf. figur 3. Det

Medicin- og fødevarereksporten er mindre konjunkturfølsom

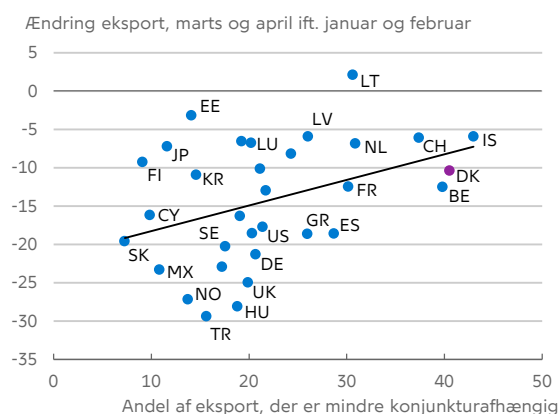
Figur 2



Anm.: Figuren viser beregnede elasticiteter mellem dansk vareeksport og verdenshandel fordelt på varegrupper. Se boks 1.
Kilde: Danmarks Statistik, CPB World Trade Monitor og egne beregninger.

Mindre fald i vareeksport hos lande, der eksporterer mindre konjunkturfølsomme varer

Figur 3



Anm.: Ændringen i den samlede vareeksport for marts og april sammenlignet med januar og februar sat i forhold til, hvor stor en del eksport af fødevarer og medicin mv. udgør af den samlede vareeksport. Hvis april-data ikke har været tilgængeligt i OECD databasen er data fra nationale statistikbureauer anvendt så vidt muligt.
Kilde: OECD og egne beregninger.

understøtter, at sammensætningen også i den aktuelle krise ser ud til at skåne dansk vareeksport.

En stiliseret beregning baseret på tidligere konjunkturforløb viser, at dansk vareeksport falder mindre end i mange andre lande, når den globale handel reduceres. Sammenlignet med et gennemsnitligt EU-land vil dansk vareeksport falde op til 19 pct. mindre, jf. boks 1. Det betyder, at ved et fald i verdenshandelen på 9,5 pct., som skønnet af OECD, vil dansk eksport falde med 6,4 pct. i stedet for 7,9 pct. alene på grund af sammensætningen af vareeksporten.

Der må dog tages forbehold for, at midlertidige forhold fortsat kan dominere udviklingen, og at

den aktuelle krise kan udforme sig anderledes end tidligere konjunkturforløb.

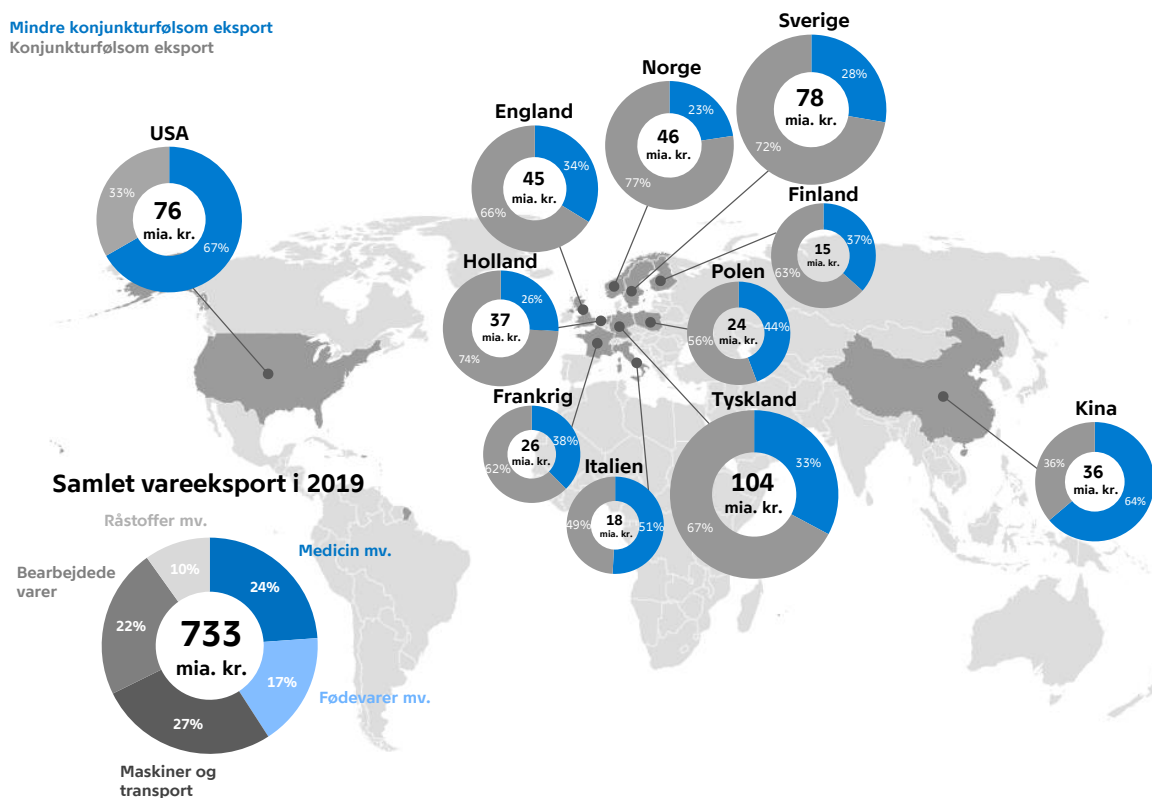
En mindre konjunkturfølsom eksport er en styrke under globale lavkonjunkturer og recessioner. Her vil der være en tendens til, at den samlede danske eksport vinder markedsandele. Omvendt betyder det dog, at Danmark, alt andet lige, taber markedsandele, når konjunkturerne går op.

Det er særligt på markederne tæt på Danmark, at eksporten af de mere konjunkturfølsomme varer fylder mest, jf. figur 4. Derfor er fald i efterspørgslen hos vores nærmeste samhandelspartnere i Europa den største hæmsko for dansk eksport. I april faldt

Mindre konjunkturfølsomme varer fylder mest på markeder langt væk fra Danmark

Figur 4

Mindre konjunkturfølsom eksport
Konjunkturfølsom eksport



Anm.: Samlet vareeksport i 2019 fordelt på lande og varegrupper. Mindre konjunkturfølsomme varer består af fødevarer og medicin mv.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

vareeksporten (eksl. skibe, fly og brændsel mv.) til EU-landene med 16 pct., mens eksporten til lande udenfor EU steg med 5,3 pct. De europæiske lande har generelt været udsat for udbredt smittespredning og hårde foranstaltninger til inddæmning af coronavirus. Som følge deraf har de også svage vækstudsigter.

Søtransporten er afhængig af verdenshandlen

Tjenesteeksporten spiller også en stor rolle for dansk økonomi og vil blive hårdt ramt af mindre global efterspørgsel. Særligt søtransporten, der alene fylder 16 pct. af den samlede eksport, vil blive hårdt ramt.

Det er en generel tendens, at den danske eksport af transporttjenester bevæger sig med udviklingen i verdenshandlen, jf. figur 5. Den afdæmpede globale handelsaktivitet, som er i vente, vil mindske behovet for transport og dermed påvirke tjenesteeksporten negativt. Den forholdsvis hurtige genopretning af den kinesiske økonomi og den lave oliepris hjælper dog til at understøtte især søtransporten.

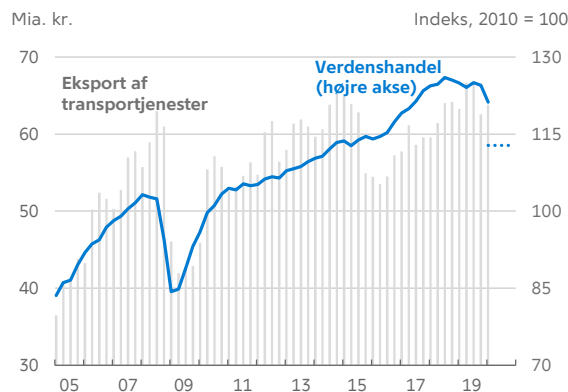
Grænselukning giver tab, men øger overskuddet på betalingsbalancen

Udbruddet af coronavirus har ført til strenge rejserestriktioner i store dele af verden og særligt i Europa. Det har på kort tid ført til en kraftig opbremsning af både indtægter fra og udgifter til turisme. I 1. kvartal faldt eksporten af rejsetjenester, dvs. udenlandske turisternes forbrug i Danmark, således med 35 pct. Opbremsningen i rejseaktivitet til Danmark har således ført til en stor aktivitetsnedgang og betydelige tab for bl.a. hoteller og restauranter.

Danskerne forbruger generelt mere som turister i udlandet, end udenlandske turister forbruger under rejser til Danmark, jf. figur 6. Det gælder imidlertid ikke for Danmarks nabolande, der forbruger mere under rejser til Danmark.

Eksport af transportservice følger udviklingen i verdenshandlen

Figur 5

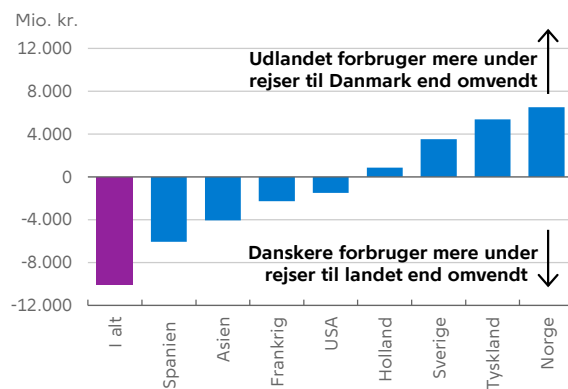


Anm.: Kvartalvis eksport af transporttjenester i værdi og verdenshandlen i mængder. Den stiplede linje angiver seneste skøn fra OECD i et scenario med en enkelt smittebølge.

Kilde: Danmarks Statistik, OECD og CPB World Trade monitor.

Danmark er nettoeksportør af rejser til vores nabolande

Figur 6



Anm.: Figuren viser nettoeksport af rejsetjenester i alt og for udvalgte lande for 2019.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Rejserestriktioner, der forhindrer turisme, fører derfor i udgangspunktet til en forbedring af betalingsbalancen til trods for de negative effekter på serviceydelse knyttet til turisme herhjemme. Risikoen for smittespredning forventes dog at føre til en generel afdæmpet rejseaktivitet i samtlige lande – selv med åbne

grænser. Det betyder, at indtægterne fra turisme vil falde betydeligt i år.

Indtil nu ingen tydelige tegn på brud i globale værdikæder

De ovenstående udfordringer for dansk vare- og tjenesteeksport er drevet af udviklingen i den udenlandske efterspørgsel efter danske varer og tjenester. En anden risikofaktor forbundet med coronakrisen er risikoen for negative udbudsdrevne effekter. Virksomheder i Danmark indgår i globale værdikæder. Brud på kæderne før eller efter det danske led kan være afgørende for eksporten.

Danske virksomheder er i vidt omfang afhængige af input fra andre lande. Udenlandsk produktion leverer ca. 30 pct. af værditilvæksten af dansk eksport, hvilket er en af de højeste andele blandt europæiske lande.¹ Input fra andre lande består især af erhvervsservice og industriprodukter fra Tyskland. Brud på forsyningskæderne kan således have betydning for danske virksomheders produktion. Indtil nu har der dog ikke været tydelige tegn på sådanne begrænsninger. De fleste virksomheder kan fortsat få leveret input fra underleverandører, og der er kun sket en lille stigning i produktionsbegrænsningerne vedrørende mangel på materialer og udstyr.²

Eksportbeskæftigelsen rammes hårdere end værdien af den samlede eksport

Eksporten er en afgørende del af dansk økonomi. Mere end 850.000 jobs i Danmark relaterer sig til danske varer og tjenester, som sælges videre til udlandet. Der er dog forskel på, hvor meget beskæftigelse der er knyttet til eksporten inden for forskellige brancher.

Medicinalbranchen, som er mindre konjunkturfølsom, fylder en stor del af

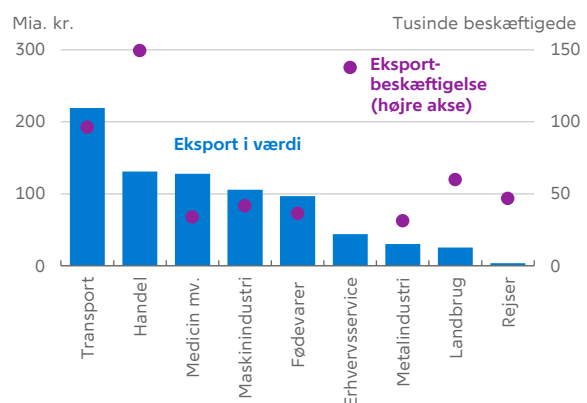
eksporten målt i værdi. Måler man på beskæftigelse, er andelen dog betydeligt mindre. Det samme er gældende for fødevarer. Omvendt er beskæftigelsesintensiteten større i eksporten inden for handel, rejser og erhvervsservice, som er mere konjunkturfølsom, jf. figur 7.

Det globale tilbageslag som følge af coronakrisen vil have en procentvis større effekt på eksportbeskæftigelsen end eksportværdien. Det skyldes, at de mere konjunkturfølsomme erhverv altså beskæftiger relativt flere.

En mekanisk beregning foretaget på baggrund af eksportelasticiteter fordelt på brancher³ og input-output-beregninger viser, at et fald i nominelt globalt BNP på 5 pct. kan føre til et fald på 8 pct. i værdien af dansk eksport, mens den del af beskæftigelsen, som er afhængig af eksport, falder 8,9 pct.

Større beskæftigelsesintensitet i konjunkturfølsomme erhverv

Figur 7



Anm.: Eksport i værdi er for 2016. Eksportbeskæftigelsen er beregnet på baggrund af input-output-multiplikatorer for 2016 på værdien af eksport i 2019. Den inkluderer dermed beskæftigelse knyttet til indirekte effekter af eksport.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

¹ Jf. OECD's TiVa-database.

² Baseret på Danmarks Statistiks konjunkturbarometre og undersøgelser fra Dansk Industri.

³ Beregnet efter samme princip som boks 1, men på baggrund af branchefordelt eksport fra Danmarks Statistiks input-output-tabeller.

Beregning af elasticiteter for varegrupper

Boks 1

Der er en stor sammenhæng mellem udviklingen i verdenshandlen og i dansk vareeksport. Resultaterne i figur 2 viser, hvor mange procent dansk eksport af en varegruppe ændrer sig, når verdenshandlen stiger med én procent. Elasticiteten mellem verdenshandel og vareeksport er estimeret på baggrund af danske data for perioden januar 1995 til februar 2020. Vareeksporten fordelt på varegrupper er opgjort i faste priser ved deflatering med enhedsværdiindeks og er derefter sæsonkorrigeret. Estimerne af elasticiteter er beregnet ved log-log-regressioner med en lineær trend.

For at belyse effekten af sammensætningen af dansk vareeksport beregnes et kontrafaktisk scenario. Her antages, at sammensætningen af dansk vareeksport er som den gennemsnitlige varesammensætning i EU-28 i 2018. På baggrund heraf foretages en mekanisk beregning baseret på de beregnede elasticiteter for danske varegrupper. Den viser, at dansk vareeksport falder 19 pct. mindre, end hvis sammensætningen var som et gennemsnitligt EU-land.

For at illustrere betydningen tages der udgangspunkt i, at verdenshandlen falder med 9,5 pct., som skønnet af OECD i et scenario med en enkelt smittebølge. Beregningen viser, at der er 1,5 procentpoint forskel i størrelsen på faldet i vareeksporten, når fordelingen af dansk vareeksport i 2018 ændres til den gennemsnitlige fordeling af vareeksport i EU-28 i 2018, jf. tabel nedenfor. Med en sammensætning som i EU-28 vil et fald i verdenshandlen på 9,5 pct. mekanisk føre til et fald på 7,9 pct. i vareeksporten. Med en sammensætning som i Danmark vil faldet være 6,4 pct. Der tages ikke højde for øvrige økonomiske og indirekte effekter på vareeksporten i Danmark eller EU-28.

Vareeksport fordelt på varegrupper

	Danmark	EU-28
Fødevarer mv.	16,1	4,5
Drikkevarer og tobak	1,2	1,9
Råstoffer	3,7	2,3
Brændsels- og smørestoffer	4,3	5,3
Olier mv.	0,7	0,3
Medicin mv.	21,3	18,0
Halvfabrikata	9,2	10,7
Maskiner og transportmidler	26,3	41,2
Bearbejdede varer	17,2	15,9

Anm.: Tabellen viser varegruppens procentvise andel af den samlede vareeksport. Tabellen benytter tal fra 2018 fordelt på SITC-varegrupper. EU-28 indeholder Storbritannien.

Kilde: OECD og egne beregninger.

UDGIVELSER



NYT

Nyt giver et hurtigt og tilgængeligt indblik i en Analyse, et Economic Memo, et Working Paper eller en Rapport fra Nationalbanken. Nyt udkommer løbende.



ANALYSE

Nationalbankens Analyseserie har fokus på økonomiske og finansielle forhold. Nogle af analyserne udkommer med fast frekvens, fx *Udsigter for dansk økonomi* og *Finansiel stabilitet*, der begge udkommer halvårligt. Andre analyser udkommer løbende.



RAPPORT

Nationalbankens Rapportserie er tilbagevendende rapporter og beretninger om Nationalbankens virke. Det er fx *Årsrapport* og *Statens låntagning og gæld*.



ECONOMIC MEMO

Economic Memo er en mellemtning mellem en Analyse og et Working Paper og viser ofte forfatterens igangværende analysearbejde. Serien henvender sig primært til fagpersoner. Economic Memo udkommer løbende.



WORKING PAPER

Working Paper præsenterer forskningsarbejde udført af ansatte i Nationalbanken og samarbejdspartnere. Serien henvender sig primært til fagpersoner og folk med interesse for den akademiske tilgang. Working Paper udkommer løbende.

DANMARKS NATIONALBANK
HAVNEGADE 5
1093 KØBENHAVN K
WWW.NATIONALBANKEN.DK

Danmarks Nationalbanks Economic Memos er tilgængelige på www.nationalbanken.dk. På hjemmesiden er det muligt at tilmelde sig en gratis nyhedsservice, der leverer en notifikation pr. e-mail ved enhver udgivelse af et Economic Memo.

Det er tilladt at kopiere fra Nationalbankens Economic Memos, forudsat at kilden udtrykkeligt anføres. Det er ikke tilladt at ændre eller forvanske indholdet.

Henvendelser kan rettes direkte til forfatterne eller til Danmarks Nationalbank, Kommunikation, Kommunikation@nationalbanken.dk.



DANMARKS
NATIONALBANK